

УДК 331:48:331.522.4:338.47(477)

JEL J 24, O 15, L 90

DOI 10.31375/2226-1915-2023-3-28-39

ВПЛИВ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НА ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ У ТРАНСПОРТНІЙ СФЕРІ

О.В. Корнілова

PhD, доцент кафедри національної економіки

ORCID ID: 0000-0001-5022-7033

kornilova.olesia.v@gmail.com

Л.В. Кузнецова

асистент кафедри національної економіки

ORCID ID: 0009-0001-1782-8264

l.kuznetsova@onua.edu.ua

Національний університет «Одеська юридична академія»

Анотація. У статті доведено, що прогрес нації найбільше визначається розвитком її людського капіталу, який є головним фактором національного багатства, головним рушійним механізмом соціального прогресу і ключовим показником рівня розвитку суспільства.

Визначено, що система охорони здоров'я має значний вплив на формування людського потенціалу транспортної сфери. Доведено, що задля того аби підтримувати та покращувати здоров'я працівників транспортної сфери, система охорони здоров'я має забезпечувати доступ до медичних послуг, проводити профілактичні заходи та надавати психологічну підтримку.

У статті зазначено необхідність запровадження та розвитку інноваційних технологій (телемедицина, електронні медичні записи, мобільні додатки та застосування віртуальної реальності). Це дозволяє працівникам транспортної сфери швидко отримати консультацію, діагностику та лікування, а також знижує час очікування та сприяє підвищенню ефективності надання медичної допомоги.

Доведено необхідність забезпечення належним обладнанням працівників транспортної сфери. Також зазначено, що постійно треба підвищувати кваліфікацію медичних працівників, які працюють у цій системі. Вони повинні бути ознайомлені з правилами безпеки та впроваджувати новаторські методи лікування та реабілітації, щоб забезпечити найвищий рівень медичної допомоги.

Ключові слова: людський потенціал, формування людського капіталу, система охорони здоров'я, транспортна сфера.

UDC 331:48:331.522.4:338.47(477)

JEL J 24, O 15, L 90

DOI 10.31375/2226-1915-2023-3-28-39

THE INFLUENCE OF THE HEALTH PROTECTION SYSTEM ON THE FORMATION OF HUMAN CAPITAL IN THE TRANSPORT SPHERE

Olesia Kornilova

Ph.D., associate professor of the Department of National Economy

ORCID ID 0000-0003-4557-7500

kornilova.olesia.v@gmail.com

Lyudmyla Kuznetsova

assistant of the Department of National Economy

ORCID ID: 0009-0001-1782-8264

l.kuznetsova@onua.edu.ua

National University «Odesa Law Academy», Odesa, Ukraine

Annotation. *The article proves that the progress of a nation is mostly determined by the development of its human capital, which is the main factor of national wealth, the main driving mechanism of social progress and a key indicator of the level of development of society.*

It was determined that the health care system has a significant impact on the formation of human potential in the transport sector. It has been proven that in order to maintain and improve the health of transport employees, the health care system must provide access to medical services, carry out preventive measures and provide psychological support.

The article states the need for the introduction and development of innovative technologies (telemedicine, electronic medical records, mobile applications and the use of virtual reality). This allows transport employees to receive consultation, diagnosis and treatment quickly, as well as reduces waiting time and improves the efficiency of medical care.

It was determined that the health of transport employees has great importance for occupational safety. Productive and safe work requires physical and psychological readiness. It is noted that the health care system helps to identify and eliminate threats to the health of employees, reduce the risks of accidents and injuries during work. This contributes to the creation of safe working conditions and increases the overall level of safety in the transport industry.

It has been proven that an insufficient level of development of the health care system can lead to growth in the risk of injuries and accidents at the workplace, which can have serious consequences for both employees and passengers and goods being transported.

The need to provide transport employees with proper equipment has been proven. It is also stated that it is necessary to constantly improve the qualifications of medical employees working in this system.

They must be familiar with safety regulations and implement innovative methods of treatment and rehabilitation to provide the highest level of medical care.

Keywords: *the human potential, the formation of human capital, the health care system, the transport sector.*

Постановка проблеми. Концепція розвитку людського капіталу набуває все більшої популярності. У світі, де інформатизація, глобалізація та перехід до постіндустріальної економіки є трендами, виникає потреба у глибшому розумінні ролі людини та її досягнень у інтелектуальній, творчій та трудовій діяльності. Ця потреба підштовхує науковців до дослідження процесів накопичення, збереження та відтворення людського капіталу як особливого ресурсу.

В умовах сьогодення транспортна сфера відіграє одну із провідних ролей у розвитку економіки. Саме тому питання впливу системи охорони здоров'я на формування людського потенціалу у цій галузі стає все більш актуальним.

Ефективна та розвинута система охорони здоров'я не тільки забезпечує здоров'я та безпеку працівників, а й має значний вплив на їхню продуктивність.

Вивчення проблем підвищення ефективності використання продуктивних сил, що реалізуються в сучасних умовах у формі людського капіталу, є одним з першочергових завдань у структурі соціально-економічних досліджень. Це передбачає проведення глибоких наукових досліджень даної проблеми [14, с. 1].

Забезпечення належного рівня охорони здоров'я працівників транспортної сфери має безпосередній вплив на їхню працездатність, фізичну та психологічну готовність до роботи. Здорові працівники мають є більш енергійними та стресостій-

кими, що сприяє покращенню їхніх результатів та зниженню ризику нещасних випадків.

Огляд останніх досліджень та публікацій. Теоретичні та практичні питання розвитку людського капіталу було розглянуто в працях відомих вітчизняних науковців, а саме: О. Грішнєвої, Т. Кір'яна, Р. Козенка, Н. Корольова, Ю. Кулікова, Т. Петухової, Є. Сича, Р. Яковенка.

Проблеми розвитку людського капіталу у сфері транспорту досліджували О. Кібік, В. Котлубай, О. Влащенко, Ю. Наврозова, Н. Гребенник, О.С. Соколова. Однак, не дивлячись на численні наукові доробки вчених та, не применшуючи їх значення, окремі питання потребують детального дослідження з врахуванням реалій сьогодення.

Завдання дослідження. Охорона здоров'я та транспортна сфера взаємодіють, відповідно можуть впливати на формування людського потенціалу в різних аспектах. Зазначена взаємодія обумовлює низку питань, які потребують уточнення. Наприклад, робота в транспортній сфері може бути фізично виснажливою та пов'язаною з травмами, стресами (через підвищену відповідальність), ризиками під час транспортування вантажів та/або пасажирів, нестабільним графіком роботи тощо.

Метою статті є аналіз впливу системи охорони здоров'я на формування людського потенціалу транспортної сфери.

Основний матеріал дослідження. Розвиток людського капіталу

є найважливішою складовою національного багатства держави, основною силою, що стимулює соціальний прогрес, та ключовим критерієм оцінки рівня розвитку суспільства. У сучасній системі підприємства та й в житті людини потенціал – це категорія, яка набуває широкого вжитку. Насамперед це пов'язано з розвитком економіки, новими умовами господарювання, ризиком, невизначеністю, прискоренням науково-технічного прогресу.

Поняття «людський капітал» було введено у 1964 р. McCormick. Представники компанії співвідносили його з носієм ефективної взаємодії з інженерно-технічними системами. Розуміння людського капіталу становить значний інтерес для політиків. Статистика на людський капітал може допомогти зрозуміти рушійні сили економічного зростання та функціонування ринку праці, а також для оцінки довгострокової стійкості країни шляху розвитку [17].

Раніше людина розглядалася як розвиваючий фактор нової інформаційної економіки, для якого необхідне формування спеціальних соціальних систем, які орієнтуються на особисте зростання та психофізичне супроводження професіоналу в умовах постійного оновлення виробництва з опорою на безперервну освіту. Л.С. Козак та В.В. Червякова, опираючись на дані проекту Global Innovation Index, висвітлюють різні аспекти використання людського капіталу, які необхідні для досягнення інновацій, включаючи кваліфіковану робочу силу; об'єднання людського, фінансового та технологічного капіталу; збереження талановитих працівників; мобілізацію високоосвічених людей [5, с. 177].

Т. Кір'ян та Ю. Куліков видокремлюють предмет теорії людського капіталу, як «...дослідження залежності доходів найманого працівника, прибутку роботодавця і валового продукту країни від інвестування у розвиток здібностей людини, що використовуються у певній сфері економічної діяльності» [4, с. 26].

Звідси, Р.В. Яковенко, Р.О. Козенко визначають інвестиціями в людський капітал будь-який захід, здійснений для підвищення продуктивності праці [14, с. 5].

Вважаємо, що науковцями досить точно сформульоване дане визначення, адже значної уваги наразі потребує розвиток науково-технічного процесу, який є рушійною силою у сфері економіки [7].

Також варто звернути увагу на позицію Т. Петухової, яка визначає людський капітал як сукупність активів людини, які потребують інвестицій та генерують протягом певного періоду дохід кожному суб'єкту економічних відносин [9, с. 255]. Дійсно, позиція авторки є слушною та відповідає загальноприйнятій концепції людського капіталу. Людський капітал включає знання, навички, освіту, досвід роботи та інші ресурси, які особа може використовувати для досягнення своїх цілей і акумуляції доходу. Також людський капітал вимагає інвестицій у формі часу, зусиль та ресурсів для його розвитку і покращення та може стати джерелом доходів індивіда. Наприклад, людина з вищою освітою та спеціалізованими навичками має більше можливостей отримання високооплачуваної роботи. Інвестиції у саморозвиток, навчання та професійне зростання можуть підвищити якість людського капіталу і призвести до збільшення

доходів. Інвестування в людський капітал передбачає переслідування для інвестора певних вигід [1, с. 14]. Зокрема, О.С. Соколова слушно зазначає, що підвищення якості людського капіталу обумовлює зростання конкурентоспроможності підприємства [12, с. 12].

Також серед українських науковців, які досліджують людський капітал, варто відмітити позицію О. Грішної. Авторка пояснює категорію «людський капітал» як продуктивні здібності людини, а інвестиції в охорону здоров'я мають стати пріоритетом державної соціальної політики, так само як інвестиції в освіту [2, с. 145].

Як підкреслює Н.М. Корольова, поняття людського капіталу не давало комплексного уявлення про людину як самоцінність істоту, що призвело до формулювання концепції стійкого розвитку. У подальшому виникла необхідність кількісної оцінки людського капіталу [8, с. 234].

Проведення кількісної оцінки людського потенціалу було запропоновано пакистанським економістом Махбубом-уль-Хаком і використовується ООН з 1993 р. у звітах про розвиток потенціалу людини [18].

Окрему діяльність щодо розвитку людського потенціалу у світі координує агентство ООН – Програма розвитку ООН (далі – ПРООН). ПРООН підтримує стратегічні ініціативи, спрямовані на розвиток потенціалу, аби сприяти всебічному зростанню і сталому людському розвитку [10].

Згідно з методикою ООН 2011, Індекс людського розвитку обчислюють як середнє геометричне індексів доходів населення середньої тривалості життя та рівня освіти [3]:

$$IIP = \sqrt[3]{(I_d + I_{тж} + I_o)}$$

де I_d – індекс доходу на душу населення;

$I_{тж}$ – індекс серед. очікуваної тривалості життя;

I_o – індекс рівня освіти населення.

Опираючись на дані ПРООН, варто проаналізувати рух позицій України по Індексу людського розвитку (табл. 1)

Таблиця 1

Індекси та показники людського розвитку України		
Рік	Індекс	Показник тенденції +/-
2000	0,700	
2010	0,764	+
2015	0,774	+
2018	0,783	+
2019	0,786	+
2020	0,775	+
2021	0,773	-

Сформовано автором на основі даних [15]

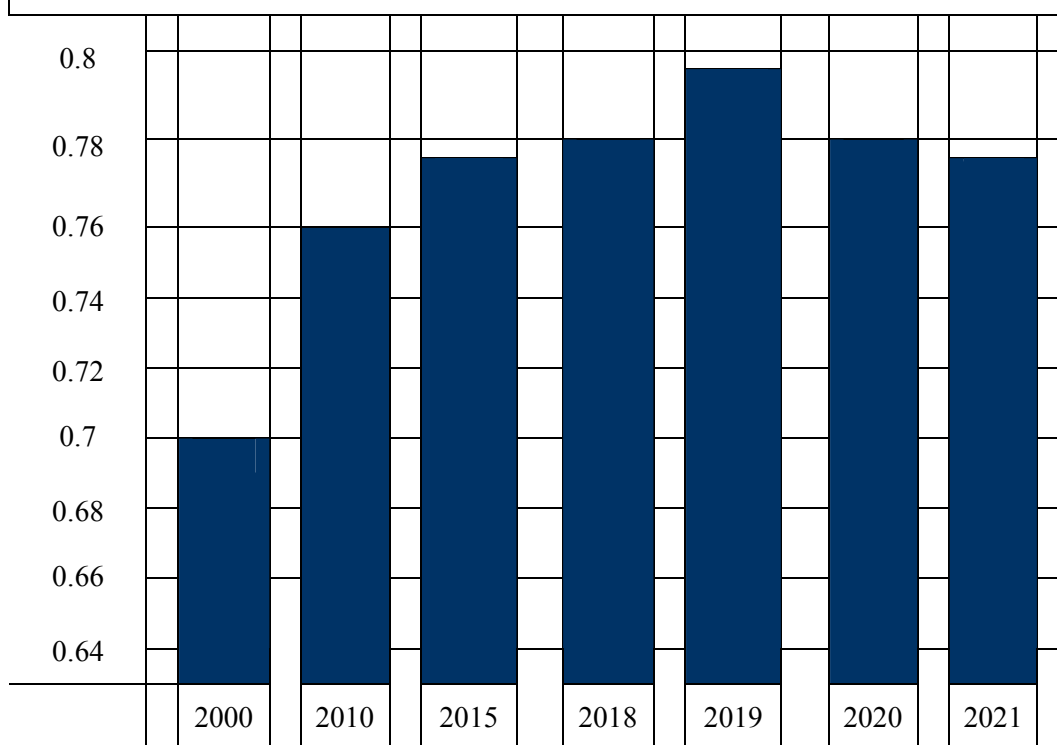
Дослідивши показники, варто відзначити, що у 2010-2020 р. спостерігалось зростання Індексу людського розвитку України, що включає в себе такі показники, як очікувана середня тривалість життя, кількість часу, яку людина в середньому витрачає на

навчання за час свого життя, та середній рівень заробітної плати за рік.

Однак 2020-2021 р. стали складними не тільки для України, але й для всього світу. Так стрімке поширення, починаючи з березня 2020 р. коронавірусної інфекції COVID-19 виявилося однією із головних причин зни-

ження досліджуваного Індексу. Адміністратор ПРООН Ахім Штайнер влучно зазначив, що жодна країна в світі ще не досягла достатньо високого рівня людського розвитку, не здійснивши колосального тиску на планету [13].

Індекс людського розвитку України, 2000-2021 рр.

Джерело: Сформовано автором на основі вищезазначеного

На наше переконання, показники Індексу людського розвитку України у 2022-2023 р. будуть теж мати тенденцію до спаду, адже вторгнення російської федерації на територію України спричинили чимало проблем. Так руйнування закладів дошкільної, середньої та вищої освіти, значна нерівність у доступі до

навчання в режимі онлайн обумовлюють неможливість отримання якісної та належної освіти, перешкоди з логістикою та транспортом ускладнюють сполучення між місцями призначення. Обсяги збитків сфери інфраструктури становлять 27,7 % або \$35,3 млрд., з яких \$26,6 млрд. – це наслідки прямого руйнування

доріг та \$4,3 млрд. – збитки залізниці. За червень-серпень 2022 р. збитки, завдані залізничній інфраструктурі, зросли на \$1,7 млрд. Зруйновано та пошкоджено значну кількість медичних закладів [16].

Загальновідомо, що транспортна сфера є важливою складовою економіки будь-якої країни. Функціонування транспорту вимагає високого рівня продуктивності, безпеки та якості. Здоров'я працівників цієї галузі є стати значним фактором, який визначає її продуктивність та загальний розвиток.

Формування людського потенціалу у транспортній сфері передбачає багатоаспектний підхід, включаючи професійну підготовку, здоров'я, безпеку, профілактику, психологічну підтримку тощо. Система охорони здоров'я виступає ключовим фактором, що впливає на всі ці аспекти.

Забезпечення належного рівня охорони здоров'я працівників транспортної сфери має безпосередній вплив на їхню працездатність, фізичну та психологічну готовність до роботи. Здорові працівники мають більшу енергію та стійкість до стресу, що сприяє покращенню результатів роботи та зниженню ризику нещасних випадків.

Є.М. Сич та Д.О. Сугоняко зазначили, що людському капіталу притаманне фізичне і моральне зношування, тому інвестиції в його розвиток дають змогу підвищити цінність здобутої освіти, збагачують професійний досвід, забезпечують зміну світогляду, посилюють мотивацію до праці, зменшуючи при цьому міграцію робітників з метою поліпшення умов працевлаштування [11].

Дійсно, охорона здоров'я працівників транспортної сфери має прямий та значний вплив на їхню продуктивність. Здорові працівники мають більшу здатність до праці, вони енергійніші, зосереджені та менш схильні до хвороб.

Навпаки, недостатній рівень ефективності функціонування системи охорони здоров'я може призвести до зниження продуктивності, погіршення якості роботи та збільшення ризику виникнення нещасних випадків на робочому місці. Саме тому і система охорони здоров'я має безпосередній вплив на фізичний стан працівників транспортної сфери.

Регулярні медичні огляди, профілактичні заходи та доступ до необхідних медичних послуг допомагають зберегти і покращити фізичний стан працівників, забезпечуючи їм високу працездатність та продуктивність.

Також здоров'я працівників транспортної сфери має важливе значення для безпеки роботи. Продуктивна та безпечна робота вимагає фізичної та психологічної готовності.

Належна система охорони здоров'я допомагає виявляти та усувати потенційні загрози здоров'ю працівників, зменшуючи ризик виникнення нещасних випадків та травм під час роботи. Це сприяє створенню безпечних умов праці та підвищує загальний рівень безпеки в транспортній галузі. Недостатній рівень розвитку системи охорони здоров'я може призвести до зростання ризику травм та нещасних випадків на робочому місці, що може мати серйозні наслідки як для працівників, так і для пасажирів та вантажів, що транспортуються.

Звідси вважаємо за необхідне виокремити кілька завдань системи охорони здоров'я, які впливають на

формування людського капіталу в транспортній сфері, а саме:

- надання медичної допомоги. Ефективна система охорони здоров'я повинна забезпечувати працівників транспортної сфери доступом до необхідної медичної допомоги та обстежень. Наприклад, регулярні медичні огляди допомагають виявляти потенційні проблеми зі здоров'ям та запобігати їхньому поодальному розвитку;

- безпечні умови праці. Одним із завдань системи охорони здоров'я є сприяння забезпеченню безпеки працівників транспортної сфери під час їх роботи. Наприклад, надання необхідного обладнання, ознайомлення працівників з правилами безпеки, проведення регулярних інструктажів, забезпечення безпечних робочих умов та/або навчання;

- моральна та матеріальна підтримка. Розвиток системи охорони здоров'я включає і моральну підтримку працівників транспортної сфери, і матеріальну. Наприклад, надання консультацій та психотерапевтичної допомоги може допомогти вирішувати психологічні проблеми, стресові ситуації, в яких часто опиняються працівники та покращувати загальний їх психічний стан. Також матеріальні заохочення у вигляді премій або надання додаткових днів до відпустки та інші;

- проведення профілактики. Система охорони здоров'я може сприяти проведенню профілактичних заходів, спрямованих на зниження ризику захворювань серед працівників транспортної сфери. Наприклад, проведення вакцинацій, тренінгів про здоровий спосіб життя та надання рекомендацій щодо збереження фізичного та психологічного здоров'я;

- підвищення кваліфікації.

Працівники, які мають високий рівень знань і навичок, здатні ефективно виконувати власну трудову функцію та розвивати інноваційні ідеї. Однак до характеристик людського капіталу входять не тільки знання та навички, а й особисті якості працівника транспортної сфери, такі як вміння працювати в команді, лідерські якості, толерантність, відповідальність, ініціативність тощо. Працівники можуть збільшувати свій людський капітал через отримання освіти, підвищення кваліфікації, тренінги, семінари та інші форми навчання [6, с. 433]. Наприклад, використання віртуальної реальності та симуляторів навчання в медичній освіті дозволяє працівникам транспортної галузі отримувати навчання та тренування з максимально реалістичними умовами. Це сприяє підвищенню їх професійних навичок та компетентності, що знаходить своє застосування в реальних ситуаціях;

- запровадження інноваційних технологій. Запровадження телемедицини та використання електронних медичних записів дозволяє забезпечити більш швидкий та зручний доступ до медичних консультацій та діагностики для працівників транспортної сфери. Це сприяє підвищенню ефективності та якості надання медичної допомоги, а також зменшенню часу, витраченого на отримання лікарської допомоги. Також розробка та впровадження мобільних додатків та пристроїв, які відстежують фізичну активність, збалансований сон, пульс, артеріальний тиск та інші показники здоров'я, допомагають працівникам транспортної сфери контролювати свій стан здоров'я та здійс-

нювати необхідні заходи для його покращення.

Висновки. Отже, вплив системи охорони здоров'я на формування людського капіталу в транспортній сфері включає в себе багато різних складових. Досліджувана проблема є надзвичайно важливою і має далекосяжні наслідки. З метою підтримки та покращення здоров'я працівників транспортної сфери, система охорони здоров'я повинна забезпечувати доступ до медичних послуг, проводити профілактичні заходи та надавати психологічну підтримку.

Запровадження інноваційних технологій, таких як телемедицина, електронні медичні записи, мобільні додатки та застосування віртуальної реальності впливає на покращення доступності та якості медичної допомоги.

Це дозволяє працівникам транспортної сфери швидко отримати консультацію, діагностику та лікування,

а також знижує час очікування та сприяє підвищенню ефективності надання медичної допомоги.

Крім того, система охорони здоров'я повинна забезпечувати безпеку працівників транспортної сфери. Необхідно забезпечити її необхідним устаткуванням, а працівникам медичної системи постійно проходити процеси навчання та підвищення кваліфікації, ознайомлюватися з правилами безпеки та впроваджувати новаторські методи лікування та реабілітації.

У цілому, система охорони здоров'я має ключову роль у формуванні людського капіталу транспортної сфери. Забезпечення доступу до медичних послуг, профілактика захворювань, психологічна підтримка та використання інноваційних технологій сприяють покращенню здоров'я працівників, збільшенню їхньої продуктивності та забезпеченню безпеки в робочому оточенні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гребенник Н.Г., Бабайцева О.К. Сутність та особливості інвестування в людський капітал круїнгової компанії // *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті*. 2017. Вип. 3. С. 103-115.
2. Грішнова О.А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки. монографія. Київ: Т-во «Знання», 2001. 254 с.
3. Індекс людського розвитку. URL: <https://esu.com.ua/article-13350>
4. Кір'ян Т., Куліков Ю. Нове в теорії, методології та практиці людського капіталу // *Україна: аспекти праці*. 2008. № 4. С. 26-31.
5. Козак Л.С., Червякова В.В. Основні фактори і перспективи інноваційного розвитку підприємств і трансферу технологій в Україні. URL: <http://publications.ntu.edu.ua/eut/2015-02/177-187.pdf>
6. Корнілова О.В. Калмикова Н.Ю. Поняття та ознаки людського капіталу. Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень: у 2 т.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редакцією С.В. Ківалова. Одеса: Видавництво «Юридика», 2023. Т. 1. С. 432-434.

7. Корнілова О.В. Розвиток системи охорони здоров'я як передумова якісного відтворення людського капіталу // Економіка та суспільство. Випуск № 48/2023. URL:<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2266/2189>
8. Корольова Н.М. Людський капітал: поняття та організаційно-творчий механізм формування на залізничному транспорті // Вісник економіки транспорту і промисловості. №26, 2009. С. 234-238
9. Петухова Т.О. Теоретичні підходи до формування та управління людським капіталом залізничної галузі // Вісник економіки транспорту і промисловості. № 26. 2009. С. 254-257.
10. Про Програму розвитку ООН в Україні. URL:<https://www.undp.org/uk/ukraine/%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%BD%D0%B0%D1%81>
11. Сич Є.М., Сугоняко Д.О. Взаємозв'язок туризму й транспорту та їх вплив на стан і розвиток людського капіталу // Ефективна економіка. № 9. 2011. URL:<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=676>
12. Соколова О.С. Економічні засади формування людського капіталу на морському транспорті: автореф. дис. на зд. наук. сту. канд. екон. наук: спец. 08.07.04. Одеський нац. морський університет. Одеса, 2005. 21с.
13. Україна продовжує крокувати вперед до кращого розвитку людського потенціалу. 2020. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/press-releases>
14. Яковенко Р.В., Козенко Р.О. Проблеми та перспективи розвитку людського капіталу // Наукові праці КНТУ. Економічні науки. 2010. Вип. 17. С.1-9.
15. Human development data. URL: https://hdr.undp.org/data-center?_gl=1%2A8b421y%2A_ga%2AMTgzMDAxMDMxOC4xNjg0MDU2MDk1%2A_ga_3W7LPK0WP1%2AMTY4NDA3MDA4OC4zLjEuMTY4NDA3NDgzNy4yOC4wLjA.
16. KSE: Збитки інфраструктурі України через війну перевищили \$127 мільярдів. URL: <https://dia.dp.gov.ua/kse-zbitki-infrastrukturi-ukra%D1%97ni-cherez-vijnu-perevishhili-127-milyardiv/>
17. Gary S. Becker. Human Capital. 1994. URL:<https://www.econlib.org/library/Enc/HumanCapital.html>
18. Guide on Measuring Human Capital. Conference of European statisticians. Luxembourg. 2016. URL:https://unece.org/DAM/stats/publications/2016/ECECESSTAT20166_E.pdf REFERENCES
19. Hrebennyk, N.G. & Babaitseva, O.K. (2017). Sutnist ta osoblyvosti investuvannya v lyuds'kyi kapital kryuyinhovoyi kompaniyi [The essence and features of investing in the human capital of a crewing company]. Rozvytok metodiv upravlinnya ta hospodaryuvannya na transporti – Development of transport management and entrepreneurship methods. Issue 3. P. 103-115. [in Ukrainian].
20. Hrishnova, O.A. (2021). Lyudskyy kapital: formuvannya v systemi osvity i profesiynoyi pidhotovky [Human capital: formation in the system of education and professional training]. Monohrafiya. Kyiv: T-vo «Znannya». 254 [in Ukrainian].

21. Indeks lyudskoho rozvytku [Index of human development]. Retrieved from: <https://esu.com.ua/article-13350> [in Ukrainian].
22. Kiryan, T. & Kulikov, Yu. (2008). Nove v teorii, metodolohiyi ta praktytsi lyudskoho kapitalu. [New in the theory, methodology and practice of human capital]. Ukrayina: aspekty pratsi. Ukraine: aspects of work. № 4. P. 26-31 [in Ukrainian].
23. Kozak, L.S. & Chervyakova, V.V. () Osnovni faktory i perspektyvy innovatsiynoho rozvytku pidpryyemstv i transferu tekhnolohiy v Ukrayini. [Main factors and prospects of innovative development of enterprises and technology transfer in Ukraine]. Retrieved from: <http://publications.ntu.edu.ua/eut/2015-02/177-187.pdf> [in Ukrainian].
24. Kornilova O.V., Kalmykova, N.Yu. (2023). Ponyattya ta oznaky lyudskoho kapitalu. [Concepts and signs of human capital]. Yevropeyski oriyentiry rozvytku Ukrayiny v umovakh viyny ta hlobalnykh vyklykiv KHKHI stolittya: synerhiya naukovykh, osvithnikh ta tekhnolohichnykh rishen: u 2 t.: materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. / za zahalnoyu redak-tsiyeyu S.V. Kivalova. Odesa: Vydavnytstvo «Yurydyka». European orientations for the development of Ukraine in the conditions of war and global challenges of the 21st century: synergy of scientific, educational and technological solutions: in 2 volumes: materials of the International. science -practice conf. / edited by S. V. Kivalov. Odesa: Yuridyka Publishing House. T. 1. PP. 432-434 [in Ukrainian].
25. Kornilova, O.V. (2023). Rozvytok systemy okhorony zdorovya yak peredumova yakisnoho vidtvorennya lyudskoho kapitalu. [The development of the health care system as a prerequisite for the qualitative reproduction of human capital]. Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society. № 48. Retrieved from: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2266/2189> [in Ukrainian].
26. Korolova N.M. (2009). Lyudskyy kapital: ponyattya ta orhanizatsiynotvorchyy mekhanizm formuvannya na zaliznychnomu transporti. [Human capital: concept and organizational and creative mechanism of formation in railway transport]. Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti – Herald of the economy of transport and industry. № 26. PP. 234-238 [in Ukrainian].
27. Pietukhova, T.O. (2009). Teoretychni pidkhody do formuvannia ta upravlinnia liudskym kapitalom zaliznychnoi haluzi. [Theoretical approaches to the formation and management of human capital in the railway industry]. Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti – Herald of the economy of transport and industry. № 26. PP. 254-257 [in Ukrainian].
28. Pro Prohramu rozvytku OON v Ukrayini [About the UN Development Program in Ukraine]. Retrieved from: <https://www.undp.org/uk/ukraine/%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%BD%D0%B0%D1%81> [in Ukrainian].

29. Sych, Ye.M. & Suhonyako, D.O. (2011). *Vzayemozvyazok turyzmu y transportu ta yikh vplyv na stan i rozvytok lyudskoho kapitalu* [The relationship between tourism and transport and their impact on the state and development of human capital]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*. № 9. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=676> [in Ukrainian].
30. Sokolova, O.S. (2005). *Economic principles of human capital formation in maritime transport: autoref. thesis for obtaining sciences. candidate degree economy Sciences: specialist 07/08/04*. Odessa Maritime University. Odesa, 21 p. [in Ukrainian].
31. *Ukrayina prodovzhuye krokovaty vpered do krashchoho rozvytku lyudskoho potentsialu* [Ukraine continues to step forward towards better development of human potential]. 2020. Retrieved from: <https://www.undp.org/uk/ukraine/press-releases> [in Ukrainian].
32. Yakovenko, R.V. & Kozenko, R.O. (2010). *Problemy ta perspektyvy rozvytku lyudskoho kapitalu* [Problems and prospects of human capital development]. *Naukovi pratsi KNTU. Ekonomichni nauky – Scientific works of KNTU. Economic sciences. Issue. 17. p. 1-9*. [in Ukrainian].
33. *Human development data*. Retrieved from: [https://hdr.undp.org/data-center?_gl=1%2A8b421y%2A_ga%2AMTgzMDAxMDMxOC4xNjg0MDU2MDk1%2A_ga_3W7LPK0WPI%2AMTY4NDA3MDA4OC4zLjEuMTY4NDA3NDgzNy4yOC4wLjA. KSE: Zbytky infrastrukturi Ukrayiny cherez viynu perevyschlyly \\$127 milyardiv.\[KSE: Damage to Ukraine's infrastructure due to the war exceeded \\$127 billion\]](https://hdr.undp.org/data-center?_gl=1%2A8b421y%2A_ga%2AMTgzMDAxMDMxOC4xNjg0MDU2MDk1%2A_ga_3W7LPK0WPI%2AMTY4NDA3MDA4OC4zLjEuMTY4NDA3NDgzNy4yOC4wLjA. KSE: Zbytky infrastrukturi Ukrayiny cherez viynu perevyschlyly $127 milyardiv.[KSE: Damage to Ukraine's infrastructure due to the war exceeded $127 billion]). Retrieved from: <https://dia.dp.gov.ua/kse-zbitki-infrastrukturi-ukra%D1%97ni-cherez-vijnu> perevishhili-127-milyardiv/ [in Ukrainian].
34. Gary S. Becker. (1994). *Human Capital*. URL: <https://www.econlib.org/library/Enc/HumanCapital.html>. Guide on Measuring Human Capital (2016). Conference of European statisticians. Luxembourg. Retrieved from: https://unece.org/DAM/stats/publications/2016/ECECESSTAT20166_E.pdf.

Стаття надійшла до редакції 26.06.2023

Посилання на статтю: Корнілова О.В., Кузнецова Л.В. Вплив системи охорони здоров'я на формування людського капіталу у транспортній сфері // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті: 36. наук. праць. Одеса: ОНМУ, 2023. № 3 (84). С. 28-39. DOI 10.31375/2226-1915-2023-3-28-39.

Article received 26.06.2023

Reference a JournalArtic: Kornilova, O., Kuznetsova, L. The influence of the health protection system on the formation of human capital in the transport sphere. Development of management and entrepreneurship methods on transport, 3(84). P. 28-39. DOI 10.31375/2226-1915-2023-3-28-39.